

Ole Hasselbalch,
professor et h.c., jur. dr.,
Skolebakken 5, 3050 Humlebæk, DK

Europaudvalget, REU (2. samling)
EUU alm. del - Bilag 132
REU alm. del - Bilag 208
Offentligt

Tlf.: +45 49 19 15 54 – fax: +45 49 19 18 54

E-mail: ole.hasselbalch@mail.dk

Folketingets Europaudvalg
Folketingets Retsudvalg

6. maj 2005

Ved brev af 8. marts 2005 har Udenrigsministeriet oversendt Justitsministeriets notat af 4. marts d.å. vedrørende det reviderede forslag af februar 2003 til rammeafgørelse fra Rådet om *"bekæmpelse af racisme og fremmedhad"*.

Notatet afsluttes med en bemærkning om, at man fra dansk side overordnet er positiv over for forslaget.

1.

Forslaget udtaler i den nu foreliggende skikkelse indledningsvis, at *"racisme og fremmedhad"* er krænkelse af en række principper, EU bygger på, og som medlemsstaterne har tilfælles. De citerede udtryk går igen flere steder i papiret (f.eks. i præambelens punkt 6, der taler om, at sådanne motiver bør betragtes som skærpene omstændigheder ved strafudmålingen for almindelige lovovertrædelser).

Desuagtet defineres det ikke, hvad udtrykkene dækker over. Det tætteste forslaget kommer på en definition er artikel 1 a), hvori det hedder, at *"offentlig tilskyndelse til forskelsbehandling, vold eller had rettet mod en gruppe af personer eller et medlem af en sådan gruppe, der er defineret under henvisning til race, hudfarve, religion (...), herkomst eller national eller etnisk oprindelse"* skal gøres strafbar. En legal definition kan jo imidlertid ikke uforbeholdent knyttes til fænomenet *"forskelsbehandling"* af de nævnte grunde. Flere af disse savner således i sig selv et klart indhold, og i relation til en enkelt (nemlig nationalitet) vil en generel inkriminering af forskelsbehandling hindre sagligt begrundet forskelsbehandling f.eks. med hjemmel i pensionslovgivningen.

2.

Ifølge Folketingets EU-oplysning foreligger heller ikke andetsteds i de EU-retlige regelværker en juridisk definition på begreberne *"racisme og fremmedhad"*.

EU-myndighederne har ganske vist tidligere beskæftiget sig med *"racisme og fremmedhad"*. Året 1997 blev eksempelvis udråbt til *"Det Europæiske År mod Racisme"* ved en rådsresolution. Kommissionen fremlagde endvidere i marts 1998 en

handlingsplan mod racisme med det formål at konsolidere resultaterne fra 1997 og forberede Amsterdam-traktatens ikrafttræden. Ved disse lejligheder definerede man imidlertid ikke de fænomener, man vendte sig imod.

Ifølge EF-traktatens artikel 13 kan Rådet træffe *"hensigtsmæssige foranstaltninger"* for at bekæmpe enhver form for forskelsbehandling på grund af køn, race eller etnisk oprindelse, religion eller tro, handicap, alder eller seksuel orientering. Heller ikke heri ligger jo imidlertid nogen definition på de to begrebet, og sagligt begrundet forskelsbehandling kan for øvrigt ifølge forbeholdet holdes uden for de foranstaltninger, der måtte blive tale om at træffe.

I forlængelse heraf findes direktiv 2000/43/EF af 29. juni 2000. Dette knytter sig imidlertid kun til *"forskelsbehandling"* på grund af race eller etnisk oprindelse og definerer heller ikke begreberne.

3.

Det er ejendommeligt at ville kriminalisere nogle fænomener – her *"racisme og fremmedhad"* – som ikke samtidig defineres.

Endnu mere ejendommeligt er det, at forslaget fædre (jf. artikel 1) vil kriminalisere *"offentlig tilskyndelse til" forskelsbehandling*, vold eller had rettet mod en gruppe af personer eller et medlem af en sådan gruppe, der er defineret under henvisning til race, hudfarve, religion (...), herkomst eller national eller etnisk oprindelse. Hvad lægger de heri?

For at tage nogle eksempler:

Statsminister Anders Fogh Rasmussen udtalte til Jyllands-Posten 27/11 2004: *"Vi ser noget pible frem, hvor essensen meget ligner nazisme. Jeg tænker på den grundlæggende antidemokratiske opfattelse, der findes hos de helt yderliggående som Hizb-ut-Tahir og andre, som går ind for at man skal have en lovreligiøs stat. Det ligner i sin tankegang det autoritære system, hvor man ophæver demokratiet og indsætter en diktator, som i dette tilfælde altså skal være en religiøs leder"*.

Dette turde vel siges at kunne provokere til had mod de pågældende. Men tilhængere af Hizb-ut-Tahir og andre fundamentalister vil utvivlsomt definere *deres* opfattelse af Islam som en religion – formentlig oven i købet som den *rette* version af Islam. Hvem kan med sikkerhed vide, hvem der har ret? Hvad er en religion? Hvad med naturreligionerne? Også tilhængere af nyreligiøse bevægelser definerer jo i øvrigt deres livsopfattelse som religioner. Omvendt rummer visse ideologier, f.eks. nazismen og kommunismen, træk, som med nogen ret berettiger til at klassificere dem som religioner.

Endvidere må man spørge, om *alle* religioner er beskyttelsesværdige i forhold til kritik, der kan avle fjendtlighed imod dem? Findes der ikke trosretninger af sådan indretning, at det almindelige samfund tværtimod er *nødt* til at værne sig imod dem? Hvad med de naturreligioner i visse af verdens afkroge, hvis tilhængere den dag i dag kan finde på at putte hinanden i suppegryden? Vil forslaget fædre principielt kriminalisere udtalelser, der som statsministerens helt berettiget advarer mod ekstreme religioner eller afarter af religiøse opfattelser? Hvorledes skal grænsen i givet fald trækkes mellem religioner og ideologier, mellem religioner og udartede samme samt mellem religioner og kvasireligioner?

Det er også uklart, hvad der er *"tilskyndelse"* til *"had"*. Hvad ligger der i begrebet *"tilskyndelse"* i denne sammenhæng? Vil man forbyde fremholdelse af ethvert negativt træk i en religion eller etnisk særpræg? Vil man f.eks. forpligte borgerne til udelukkende at diskutere alternative religiøse opfattelser ud fra *positive* beskrivelser

af samme? Skal det være forbudt at fremføre oplysninger, som er belastende for en religion, en udartet religion eller en kvasireligion, uanset om oplysningerne er sande og velverificerbare og derfor i henhold til det koncept for et demokratis funktion, vort folkestyre hviler på, bør kunne indgå i den offentlige debat? Hvad er "had" til forskel fra almindelig afstandtagen?

Det er grundlæggende i et retssamfund, at borgerne er i stand til at vide nøjagtigt, hvad de kan straffes for. Det er endvidere grundlæggende i et demokrati, at facts uden risiko for strafforfølgning kan bringes frem til diskussion, uanset om de måtte belaste nogen. Det er derfor underligt, at Justitsministeriet lader sig opsuge af en tilfældig tids politiske korrekthed og de hertil knyttede fraser frem for at gøre opmærksom på, at forslaget rummer en afsporing i forhold til det, der er selve demokratiets fundament, og at det derfor formentlig endog er forfatningsstridigt i forhold til den statsordning, den danske grundlov hviler på.

Endnu mere problematisk er det naturligvis, at tilsynet med forekomsten af svævende fænomener "racisme og fremmedhad" ligger i hænderne ^{de} på det såkaldte *Overvågningscenter for Racisme og Fremmedhad* i Wien, der henter sine informationer om danske forhold i venstreekstremer og islam-fundamentalistiske miljøer her i landet. Hvilket forbrug af politimæssige ressourcer vil der kunne blive tale om, såfremt dette foretagende på det påtænkte løsagtige grundlag identificerer noget som udtryk for "racisme" eller "fremmedhad" i en medlemsstat?

Endelig medvirker forslaget jo altså til at underminere den almene opfattelse af, hvad racisme er. Traditionelt har dette udtryk i almindelig sprogbrug (uden for venstreekstremer kredse) været forstået i overensstemmelse med UNESCO's definition, som "*antisociale overbevisninger og handlinger, der er baseret på den fejlagtige antagelse, at diskrimination grupper imellem er berettiget af biologiske årsager*". Hvad udtrykket "fremmedhad" dækker over, har altid været uklart. Meget tyder på, at dets udbredelse skyldes pres fra europæiske venstrefløjerspersoner og -organisationer, som længe har ført en "kamp" imod dette diffuse fænomen, hvilket så gradvis har inficeret sprogbrugen, uden at de implicerede myndigheder har lagt noget særligt i den. Ved at udvande begrebet "racisme" og ved yderligere at koble det til det helt uklare fænomen "fremmedhad" undergraves den folkelige opfattelse af, hvad ægte racisme er. Dette kan ikke undgå at belaste af mulighederne for at få f.eks. unge mennesker til at forstå det afskyvækkende i den regulære racisme.

4.

Forslaget er af ministeriet sendt til høring hos bl.a. *Amnesty International*, *Det Danske Center for Menneskerettigheder*, *Nævnet for Etnisk Ligestilling*, *Dokumentations- og Rådgivningscenteret for Racediskrimination* (uagtet centerets tvivlsomme oprindelse) samt *Rådet for Etniske minoriteter*. Derimod er det ikke tilgået nogen, der har været kritiske over for disse organers virksomhed. Dette er både udemokratisk og – som det vil ses ud fra ovennævnte bemærkninger – uhensigtsmæssigt, derved at alle relevante indsigelser altså ikke bringes op til overfladen.

Jeg er naturligvis indstillet på at udbygge mine bemærkninger om informationsindsamlingen hos EU's *Overvågningscenter* i Wien og baggrunden for det såkaldte *Rådgivningscenteret for Racediskrimination*, såfremt der måtte være behov herfor.

Med venlig hilsen,

Ole Hasselbalch